

PLANTENWERKGROEP

--- NMC-Schijndel --- Natuurgroep Gestel ---

Plant van de maand juli 2025

Egelantier

Algemeen

Wetensch. naam	Rosa rubiginosa L.
Uitspraak	Rósa rubiginósa
Familie	Rosaceae/Rozenfamilie
Geslacht	Rosa/Roos
Soort	Egelantier
Plantvorm	Struik. Phanerofyt****
Leefvorm	Meerjarig
Hoogte	60 centimeter tot 2 meter
Wortels	Hoofd-/bijwortels
Stengel	Rechtopstaand
Schors	Grijsgroen, bruin
Bladstand	Tegenoverstaand
Bladvorm	Ingesneden, oneven geveerd
Bladkleur	Groen
Bladrand	Gezaagd
Bloeiperiode	Mei – augustus
Bloeiwijze	Alleenstaand
Bloemtype	Tweeslachtig
Bloemkleur	Roze
Bloemvorm	Meerzijdig symmetrisch
Kelkbladen	5
Kroonbladen	5
Meeldraden	Veel(20+)
Stijlen	Bundeltje
Stempels	1
Vruchtbeginsel	Halfonderstandig
Vrucht	Steenvrucht
Groeiplaats	Heggen(aangeplant)

Foto 1. Egelantier

Afb. 2. Wortelstelsel

Inleiding

In 2024 ben ik onverwachts een staaltje huisvlijt te-
geengekomen dat m'n aandacht trok omdat daarin de
maanden van het jaar centraal staan. Ook in 2025
vraagt elke maand weer mijn, onze 'natuur'aandacht.
Juli heet hier **Hooimaand** met centraal in de afbeelding
de hooiopper.

Juli is genoemd naar de Romeinse dictator Julius Cea-
sar. Voordien was de naam van deze maand **Quintilis**,
dat vijfde betekent. Vijfde maand omdat maart de eer-
ste maand van het jaar was.

Als plant van de maand kies ik deze keer voor de
Egelantier. Op foto 1 is de struik 7 jaar. Door een actie
tot behoud van inlandse struiken is de plant in onze
(moes)tuin beland/geplant. Voor mij is het zo mooi te
volgen hoe de struik zich ontwikkelt.

Naamgeving

Rosa. In het Oudperzisch vinden we *wurdo*, in het Grieks *rodon* en in het Latijn *rosa*. Het betreft steeds een struik met dorens; en die dorens zijn er wel zeker. In het Latijn is *aculeus* angel.

Rubiginosa. De betekenis van dit woord is *roestig/ roestkleurig*. Hiervoor moeten we op de achterzijde van het blad letten waar we roestbruine klierharen kunnen ontdekken.

Egelantier. Oudfrans *aiglantier* → Middelnederlandse *egelentier* → nu *egelantier*.

In het Fries, Frans, Duits en Engels noemt men de plant achtereenvolgens: *Boskroas*, *Rosier rouillé*, *Schottische Zaunrose* en *Sweet Briar*. Overzien we deze vier namen, dan kan ik er weinig overeenkomst in ontdekken en komt *Egelantier* zeker niet bij mij naar boven. De synonieme naam *Rosa eglanteria* daarentegen klinkt wel herkenbaar.

Plaatsing

Heukels** plaatst de plant in de Rozenfamilie, verder in het geslacht Roos en de soort Egelantier. In het geslacht Roos worden verder vele andere soorten genoemd. Voor wie wil ligt hier een studieterrein wat de Rozen betreft en dan heb ik het nog niet over de talloze gekweekte Rozen. Bert Maas*** geeft voordat hij de verschillende rozen gaat beschrijven een uitgebreide inleiding waarin hij uitgaat van 19 verschillende wilde rozen. Ga je bij Heukels tellen, dan kom je nog veel meer namen tegen.

Beschrijving

Levensvorm. Egelantier is een struik en valt bij de indeling van Raunkiaer onder de Fanerofyten****. De plant zal tussen de 60 cm. en 2 meter hoog worden.

Wortels. Mijn 'tuin'Egelantier ga ik niet uitgraven om de hoofd- en bijwortels te bestuderen. In afbeelding 2 zien we hoe Rembert Dodoens er kennelijk ook al in 1554 moeite mee had om het wortelstelsel duidelijk weer te geven.

Takken. De takken zijn rechtopgaand(foto 1). Ze bezitten scherpe haakvormige stekels vanuit een brede voet(foto 3). De kleur van de gladde schors is grijs, grijsgroen of bruin.

Foto 3. Stekels

Foto 4. Blad

Foto.5 Steunblaadjes

Bladeren. De bladstand is vrijstaand. Het blad is vijf- of zeventallig(foto 4), de vrij kleine deelblaadjes zijn eivormig en hebben enkel-/dubbelgezaagde rand. De bovenkant is kaal, de onderkant is voorzien van klieren. Die laatste laten bij wrijving van het blad een herkenbare appelgeur achter. Mooi zijn de steunblaadjes aan de bladvoet(foto 5).

Foto 6. Bloeiwijze

Foto 7. Bloem

Foto. 8*. Vruchtdoorsnede

Bloemen. De bloeiwijze(foto 6) is hoofdzakelijk enkelvoudig. De 1,5 tot 2,5 grote roze bloem met wit hart heeft vijf kelk- en vijf kroonblaadjes. De kelkblaadjes, voorzien van zijslippen vallen niet snel af. Er zijn veel meeldraden en er is een *stijlenbundeltje*. De beklierde bloemsteel is kort, maximaal 1½ cm.

Vruchten. Het halfonderstandig vruchtbeginsel van de Egelantier ontwikkelt zich tot een rode vrucht die we *bottelvrucht* zouden kunnen noemen. De rozenbottel is de vlezig schijnvrucht van deze plant(foto 8*). Kijk je naar de onderlinge lengteverhouding van bottel en bottelsteel, dan merk je op dat het steeltje het korts is. De afstaande verdroogde kelkbladen vormen een kroontje op de rozenbottel.

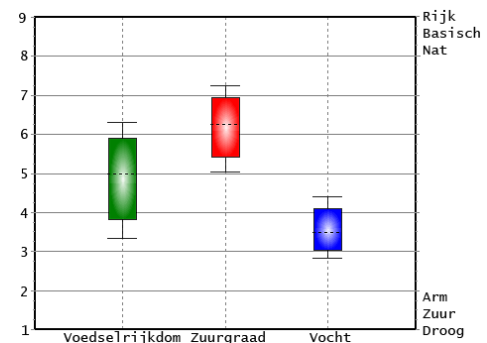
Groeiplaats

Bekijken we de groeiomstandigheden(zie ook afb. 9*), dan zien we dat:

- het substraat gemiddeld voedselrijk zal zijn.
- de zuurgraad tussen 5½ en 7 ligt.
- de plant een tamelijk droge omgeving zoekt.

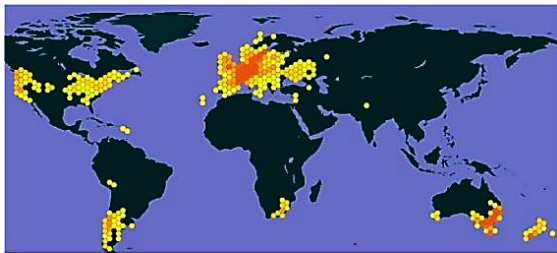
Wat het licht betreft zul je de plant op een zonnige plaats tegenkomen.

-de Egelantier kun je in kalkrijkere gebieden aantreffen; b.v. in de Duinen en op kalkrijke hellingen in Zuid-Limburg.

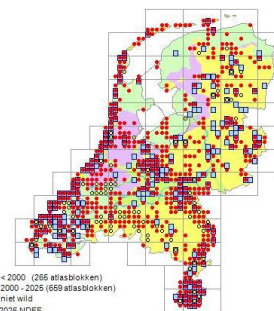
Afb.9*. Ecologische parameters

Verspreiding

Kaartje 10(links) laat zien waar onze Plant van de Maand wereldwijd groeit.

Zoemen we in op Nederland, dan geeft kaartje 11(rechts) van Floron aan waar de

plant in Nederland voorkomt.

De Plant wordt als *vrij algemeen inheems* aangeduid.

Wetenswaardigheden

. In de kunst heeft de roos een belangrijke rol, met als verwijzingen naar: liefde en hemel maar ook naar lijden, martelaarschap en dood.

. Recent zongen De Veulpoepers het lied van de Egelantier:

... *En d'r was nog nooit beter bier*

Dan in 't café, d'n Egelantier ...

. Egelantier is net als in de tijd van P.C.Hoofd en G.A.Brederode nog de naam van enkele Rederijkerskamers.

. We zien de non Beatrijs uit de Middeleeuwse legende met haar geliefde onder de Egelantier afspreken.

Tot slot

Het blijkt deze maand dat het moeilijk zoeken is om wegwijs te geraken in de **wilde rozenwereld**. Misschien moeten we op de eerste plaats genieten van de Roze-rode-witte rozen en de naam ervan even in het midden laten. Juist die mystiek laat ruimte voor eigen gevoelens, ook bij de **Egelantier**.

Tekst : Gerard te Dorsthorst

Afb. foto's: GtD(1,4,5,6,7); Dodoens(2); Saxifraga(3); Flora van Nederland - Wilde planten en hun omgeving online(8,9); GBIF(Global Biodiversity Information Facility)(10); Floron(11).

1. Egelantier	Schijndel	27 mei 2025
2. Wortelstelsel	Cruijdeboek, "Van der Boomen, Haghen, ende alle houtachtighe gewassen, en van huerder vruchten, gummen ende sapen ondersceet, fatsoen, naem, natuere, cracht ende werkinghe".	
3. Stekels	Saxifraga – Rutger Barendse	
4. Blad	Schijndel	27 mei 2025
5. Steunblaadjes	Schijndel	27 mei 2025
6. Bloeiwijze		3 mei 2014
7. Bloem		3 mei 2014
8*. Vruchtdoorsnede	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
9*. Ecologische parameters	Flora van Nederland-Wilde planten en hun omgeving online	
10. Verspreiding wereldwijd	GBIF	
11. Verspreiding Nederland	FLORON Verspreidingsatlas Vaatplanten	

*<https://www.floravannederland.nl/planten/egellantier>

**Heukels' FLORA van Nederland. 24^e druk. 2020.

***Inheemse bomen en struiken in Nederland en Vlaanderen. 2006.

****Phanerofyt: De plant heeft de winterknoppen minstens 50cm. boven de grond.

opm. De Plant van de Maand is te vinden op:

<https://www.nmcschijndel.nl> en op: <https://www.natuurgroepgestel.nl>

In het zesde en laatste deel

¶ Dat fesse ende laetste deel
Des Cruijdeboecks van der boomen / haghen / ende alle
houtachtighe ghewassen / en van huerder vruchten / gummen ende sapen
ondersceet / fatsoen / naem / natuere / cracht ende werkinghe,
Duer D. Kember Dodoens.

zien we afbeelding 2 volledig.

